

понятие «еврорегион» и особенности функционирования данной формы межрегиональной интеграции. Обозначены основные сферы функционирования еврорегионов согласно стратегии развития межрегиональной интеграции в форме еврорегионов. Исследована взаимосвязь межрегиональной интеграции и процессов иностранного инвестирования. Охарактеризованы особенности инвестиционной деятельности в пограничных территориях Украины. Выделены особенности европейской инвестиционной политики и положительные эффекты для экономики Украины.

Ключевые слова: межрегиональная интеграция, еврорегион, инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционная привлекательность.

Lugova Maryna. Inter-regional Integration as a Factor of Investment Activity Intensification in the Region. The article is devoted to the influence of inter-regional integration on investment activity in the region. The notion of «inter-regional integration» is determined, aims and objectives of the process. The features of inter-regional integration of the regions of Ukraine are analysed. The notion of «Euroregion» and the peculiarities of this form of inter-regional integration are determined. The main areas of Euro-regions functioning according to the strategy of development of inter-regional integration in the form of Euro-regions are indicated. The relationship between inter-regional integration processes and foreign investment is investigated. The features of investment activities in the border areas of Ukraine are characterised. The features of European investment policy and the positive effects for the economy of Ukraine are highlighted.

Key words: inter-regional integration, the euroregion, investment, investment activity, investment attractiveness.

Стаття надійшла до редколегії
21.03.2013 р.

УДК 329:35,072

Назар Михалюк

Види та форми участі громадян у державному управлінні

У статті проаналізовано суть поняття «громадська участь», яке в працях учених, як вітчизняних, так і закордонних, розглядається в різних значеннях. Визначено роль та місце громадської участі на сучасному етапі розвитку людства, що полягає в наданні можливостей для населення активно брати участь у прийнятті державних рішень, контролювати процес реалізації прийнятих рішень. Розглянуто та проаналізовано основні принципи громадської участі, запропоновані Міжнародною асоціацією громадської участі. Визначено основні види участі громадян у управлінні державою на загальнонаціональному та локальному рівнях, проаналізовано кожен вид громадської залученості. Обґрунтовано важливість розвитку й упровадження видів, форм участі громадян у державному, місцевому управлінні.

Ключові слова: громадська участь, демократія участі, партисипаційна демократія, залучення населення, участь громадян, види громадської участі, форми громадської участі.

Постановка наукової проблеми та її значення. Участь громадян у політичному житті країни та державному, місцевому управлінні вже давно є предметом активного обговорення в галузі політичних, соціальних, адміністративних наук. Під участю громадян можна розуміти громадську дію, яка впливає чи намагається впливати на політичні рішення, або як дію, яка включає в себе вимоги й цінності громадян щодо державних послуг.

Уряди по всьому світу експериментують із різними шляхами залучення громадян до процесу прийняття рішень. Особливості та цілі таких ініціатив відрізняються одна від одної, проте вони спільні в тому, що шукають напрями, у яких звичайний громадянин може ефективно брати участь та впливати на політику, яка безпосередньо стосується його життя.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Дослідженням громадської участі займалися такі закордонні науковці, як Й. Масуда, Дж. Мелдон, Дж. Уолш, М. Кенні, В. Лоундес, Л. Пратчет. Серед національних учених участь громадян розглядали Е. А. Афонін, Л. В. Ганюкова, Р. В. Войтович.

Мета статті – проаналізувати суть поняття «громадська участь», виділити сучасні форми та види участі громадян у державному управлінні.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сучасний етап розвитку суспільства в демократичних країнах вимагає широкого залучення громадськості до процесів прийняття рішень національного, місцевого значення та процесів щодо здійснення державного управління. Активація засад громадської участі обумовлена сучасними глобалізаційними процесами у світі й розвитком нових форм демократії, які передбачають у своїх концепціях широке залучення населення як один із необхідних факторів формування плюралістичної, усеосяжної демократії.

Питання щодо залучення населення знайшло своє відображення на національному та міжнародному рівнях по всьому світу. У багатьох країнах зростає інтерес до досліджень і розвитку спільних підходів у формуванні громадської участі. Тому на сьогодні прийнято вважати, що участь громадян у місцевому розвитку є ключем до рівності, відкритості та стійкості розвитку суспільства.

Розуміння поняття громадської участі – важливий елемент у процесі її реалізації. У сучасних науково-дослідних підходах існує чимало тлумачень участі громадян. А. Сунгуров зазначає, що громадська участь ґрунтується на принципах, у яких інтереси всіх верств населення повинні бути представлені в політичному процесі та враховуватися при прийнятті рішень, тобто потрібно залучати громадян до обговорення й розробки політичних, соціально-економічних, культурних програм і проектів, забезпечити вплив на прийняття рішень та контроль за їх виконанням [4].

Міжнародна асоціація громадської участі (МАГУ) розглядає громадську участь як процес, при якому повинні проводитися консультації між зацікавленими індивідами або особами, яких стосується певне питання, організаціями й державними установами, перш ніж прийняти будь-яке рішення [8]. Залучення населення – це процес двосторонньої комунікації та спільного розв'язання проблеми задля досягнення кращих і більш прийнятних рішень.

Вітчизняні вчені розглядають громадську участь як процес взаємодії між недержавною організацією, відповідальною особою за прийняття рішення й громадянами, чії інтереси можуть бути порушені наслідками планового рішення, а також державними органами влади різного рівня [2]. Така взаємодія включає в себе заходи, що сприяють повному розумінню громадськістю процесів прийняття рішень і механізмів їх упровадження; повне інформування населення про статус та стадії розробки, а також про можливості отримання інформації; активний збір думок залучених і зацікавлених громадян.

Проте для повного розуміння громадської участі як засобу досягнення плюралістичної, партиципативної демократії потрібно вийти за рамки, де вона розглядається виключно як процес залучення населення до певних дій. Можна виділити три типи залучення місцевих громад й індивідів [7]: фізична участь – безпосередня присутність із використанням умінь і навичок; розумова участь – концептуалізація діяльності, прийняття рішень, організації та управління; емоційна участь – необхідність узяття відповідальності та повноважень.

Міжнародна асоціація громадської участі виділяє сім основних цінностей, які допомагають у прийнятті кращих рішень, що відображають інтереси охоплених осіб та громад [6]:

1. Громадська участь ґрунтується на думці, що особи, яких стосується рішення, мають право бути залученими в процес прийняття рішення.
2. Громадська участь уключає забор'язання, що внесок громади вплине на рішення.
3. Громадська участь сприяє прийняттю зважених рішень через визнання та обговорення потреб й інтересів усіх учасників.
4. Громадська участь спрямована на забезпечення залучення осіб, яких стосуються рішення, та зацікавлених осіб.
5. Громадська участь потребує внеску від учасників у розробку питання відповідно до рівня залучення.
6. Громадська участь забезпечує учасників необхідною інформацією, щоб вони були залучені в повному обсязі.
7. Громадська участь передбачає спілкування з учасниками стосовно того, як їхній вклад вплинув на певне рішення.

Громадська участь передбачає різні форми залучення населення та його впливу на процес прийняття рішень. Існує дуже багато форм і видів громадської участі. Відповідно до конкретної ситуації можна виділити такі форми участі громадян [1]:

- інформування;
- консультації;

- громадські слухання;
- круглий стіл;
- неформальні зустрічі;
- громадська освіта;
- демонстраційні проекти;
- референдум;
- консультаційні та координаційні ради.

Процес інформування передбачає багатосторонню комунікацію для забезпечення інформацією всіх зацікавлених осіб та тих, кого стосується певне рішення. До інструментів, які слід використовувати, можна віднести збори, зустрічі з громадою; поширення прес-релізів і проведення прес-конференцій; звіти про роботу; інформаційні матеріали (використання ЗМІ, листівки, брошури); виставки; дні відкритих дверей.

Консультаційні форми роботи забезпечують постійний зв'язок із громадськістю, що є важливим елементом громадської участі. Консультації можуть бути телефонні, очні, у вигляді відповідей на запитання, гарячі лінії, через створення консультаційних органів.

Громадські слухання – дуже формалізована й структурована форма залучення населення. Їхнього метою є інформування широких кіл людей, вільне обговорення різних поглядів на певну проблему, прийняття спільних рішень.

Круглий стіл призначений для організації відкритої дискусії із невеликими верствами населення з метою обговорення певного питання.

Неформальні зустрічі відіграють важливу роль у громадській участі, адже забезпечують формування більшої довіри населення до органів влади, обмін персональними контактами, зниження напруженості та конфліктності в суспільстві.

Громадська освіта – важливий елемент у залученні населення до процесів управління та прийняття рішень. Вона забезпечує навчання громади основ управління, забезпечує підняття загального рівня освіченості, що сприяє ефективнішій співпраці та прийняттю кращих рішень.

Демонстраційні проекти дають змогу досягти широкого резонансу задля залучення громадян та формування в них певної думки щодо конкретного питання.

Референдум – це найбільш вагома та масштабна форма громадської участі, проте й найбільш складна. Референдуми актуальні при розв'язанні найбільш нагальних, резонансних питань, які мають загальнонаціональний характер. Їх ефективність незначна, адже референдум передбачає великі витрати та не гарантує розв'язання певної проблеми.

Консультаційні й координаційні ради дають змогу постійно моніторити ситуацію в громаді, здійснювати консультації з населенням, збір інформації.

У країнах ЄС використовується певний інструментарій щодо комунікації з громадянами [5]:

- 1) опитування та дослідження громадської думки використовуються задля отримання відгуків стосовно державних питань;
- 2) повідомлення й періоди для надання коментарів використовуються під час розробки проектів державних документів та законодавчих актів;
- 3) задля досягнення високої взаємодії органи державної влади влаштовують громадські слухання, роботу з цільовими групами й громадськими експертами, семінари.

На теренах Європейського Союзу задля досягнення ефекту громадської участі також використовують такі заходи:

- дослідження та опитування громадської думки;
- повідомлення;
- Зелені й Білі книги;
- дорадчі комітети;
- експертні групи представників бізнесу та громадскості;
- цільові консультації;
- консультації в режимі он-лайн.

Залученість громадян можна розділити на дві категорії залежно від волі людей, охочих впливати на процес прийняття рішень: пасивну участь, яка включає в себе простий односторонній процес комунікації або запит про надання інформації, та активну участь, що містить формування консенсусу з конкретних питань, моніторинг адміністративної діяльності й адміністративних запитів.

Відповідно, усю участь громадян у процесі прийняття рішень можна згрупувати за відповідністю активної чи пасивної участі:

- 1) пасивна участь:
 - а) політична:
 - відкриття та доступ до інформації, послуг;
 - опитування громадської думки;
 - б) адміністративна:
 - доставка інформації, інформаційні запити до державних установ;
 - громадські й адміністративні роботи;
 - опитування громадської думки;
- 2) активна участь:
 - а) політична:
 - засідання громадських зборів, громадські слухання;
 - голосування, пропозиції;
 - б) адміністративна:
 - обмін думками, публічні слухання;
 - монітор, управління за процесами прийняття рішень;
 - інформування жителів, збір та обробка думок населення;
 - запити до адміністрації.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що залучення громадськості до процесів прийняття рішень – необхідний і важливий крок у досягненні цілей вільної демократії, плюралістичної демократії, демократії участі. Особливістю участі громадян є неординарність форм, видів, методів її використання в різних ситуаціях, що потребує вироблення конкретного підходу для певної проблематики. Проте можна виділити такі види громадської участі, як інформування, консультації, громадські слухання, круглий стіл, неформальні зустрічі, громадська освіта, демонстраційні проекти, референдум, консультаційні й координаційні ради.

При розгляді процесу участі громадян вивчено різноманітне трактування поняття «громадська участь». Вважаємо за доцільне подальше дослідження всіх особливостей, принципів, форм і видів участі громадян задля подальшого впровадження та реалізації її аспектів на державному й національному рівнях.

Джерела та література

1. Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики / уклад. : Е. А. Афонін, Л. В. Гонюкова, Р. В. Войтович. – К. : [б. в.], 2005. – 250 с.
2. Громадська участь : словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://znaimo.com.ua/%D0%93%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C
3. Посібник з участі громадськості / за ред. Джини Гілберт Холдар та Ольги Захарченко. – К. : Дизайн студія «iMedia», 2002. – 150 с.
4. Сунгуров А. Общественное участие как условие формирования гражданского общества [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.prof.msu.ru/publ/conf/conf05.htm>
5. Управління за участю громадян: міжнародний досвід та рекомендації для України. – К. : К.І.С., 2004. – 124 с.
6. Core Values for the Practice of Public Participation [Electronic resource] / International association for public participation. – Mode of access : <http://www.iap2.org/displaycommon.cfm?an=4>
7. Meldon J. Local government, local development and citizen participation / J. Meldon, J. Walsh, M. Kenny // Lessons from Ireland, in DECOSTER, D-P., (ed.) Local Government, Local Development and Citizen Participation. – Charleroi : Universite Libre de Bruxelles, 2002. – P. 9–37.
8. Bonnemann T. What Is Public Participation? [Electronic resource] / Tim Bonnemann. – Mode of access : <http://www.intellitics.com/blog/2008/03/24/what-is-public-participation/>
9. Plostajner Z. Building active citizenship: citizen participation at local level / Zlata Plostajner // Friedrich Ebert Stiftung. – Zagreb, 2001.
10. Suh S. Y. Promoting Citizen Participation in Promoting Citizen Participation in e-Government [Electronic resource] / S. Y. Suh. – Mode of access : <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan020076.pdf>

Михалюк Назарій. Види и форми участия граждан в государственном управлении. В статье проанализирована суть понятия «общественное участие», которое в трудах учёных, как отечественных, так и зарубежных, рассматривается в различных значениях. Определены роль и место общественного участия на современном этапе развития человечества, которое состоит в предоставлении возможностей для населения активно участвовать в принятии государственных решений, контролировать процесс реализации принятых решений. Рассмотрены и проанализированы основные принципы общественного участия, предлагаемые Международной ассоциацией общественного участия. Определены основные виды участия граждан в управлении государством на общенациональном и местном уровнях, проанализирован каждый вид общественной вовлечённости. Обосновывается важность развития и внедрения видов, форм участия граждан в государственном, местном управлении.

Ключевые слова: общественное участие, демократия участия, партиципаторная демократия, привлечение населения, участие граждан, виды общественного участия, формы общественного участия.

Mykhaliuk Nazar. Types and Forms of Citizen Participation in Government Management. The article explores the essence of the notion of «public participation», which in the reaserches of various scientists, both domestic and foreign, is seen in various senses. Determined the role and place of public participation at the present stage of human development, which is to provide opportunities for people to actively participate in decision-making, monitor the implementation of decisions. Considered and analyzed the basic principles of public participation offered by the International Association of Public Participation. Determined the main types of citizen participation in government at national and local level, analyzed each type of public involvement. Substantiates the importance of the development and implementation of aspects and forms of citizen participation in government management and local government management.

Key words: public participation, inclusive democracy, participation democracy, public involvement, types of public participation, forms of public participation.

Стаття надійшла до редколегії
26.03.2013 р.

УДК 327:502(1-751.3)

Вікторія Олейник

Управління транскордонними екосистемами

У статті визначено поняття «транскордонні природні ресурси», їх види. Досліджено транскордонні екосистеми та їхні основні риси. Зазначено, що екосистеми, які розміщені вздовж міжнародного кордону, викликають більший інтерес серед зарубіжних дослідників, ніж ті, що містяться в межах однієї країни, оскільки розбіжності в екологічному праві країн роблять збереження транскордонних екосистем удвічі складнішим. Визначено поняття «транскордонна екосистема» та елементи транскордонності таких видів ресурсів, тобто випадки, коли екосистема набуває статусу транскордонної. Виділено чинники, що спонукають уряди сусідніх країн створювати транскордонні парки й інші форми транскордонного співробітництва в цій сфері. Досліджено особливості управління такими видами транскордонних природних ресурсів.

Ключові слова: транскордонний природний ресурс, транскордонна екосистема, транскордонні парки, транскордонний зелений коридор, транскордонний заповідник.

Постановка наукової проблеми та її значення. На сучасному етапі розвитку світових інтеграційних процесів актуальними є питання розвитку транскордонних регіонів, транскордонного природокористування, транскордонних природних ресурсів та, зокрема, транскордонних екосистем. Дослідження управління транскордонними екосистемами на сьогодні – це актуальна проблема, оскільки транскордонне управління такими ресурсами є інструментом, що сприяє розширенню співпраці через міжнародні кордони, має низку поставлених цілей, у тому числі управління ресурсами, збереження біорізноманіття, сприяння регіональному економічному розвитку, регіональне та транскордонне співробітництво й зміцнення та розвиток дружніх зв'язків між державами.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Дослідженням питання питання транскордонних екосистем займалися такі зарубіжні вчені, як Д. Рік Ван Шоїк, О. Лелея, Дж. Каннінгем, Д. Рік Ван Шоїк,

© Олейник В., 2013